

Erdélyi Múzeum 2023/2
Abstracte și cuvinte cheie

Laura Iancu

Raționalitate și credință, credință și raționalitate în viziunea lumii țărănești

Cuvinte cheie: religiozitate populară, cogniție, abordare, cunoaștere, autoritate, viziune

Studiul examinează cel de-al treilea agent al cunoașterii, și anume cunoașterea existențială (și/sau religioasă/spirituală). Metodele pur istorice sau filologice nu sunt suficiente pentru a înțelege viziunea religioasă asupra lumii. Din experiența cercetătorului, diferite tipuri de cunoaștere se aplică în diferite domenii ale vieții. În religiozitatea populară, cunoașterea rațională, empirică și religioasă nu se află în opoziție una față de cealaltă. Cunoașterea prin credință nu înseamnă eliminarea minții, ci extinderea mijloacelor de cunoaștere și a posibilităților infinite de dobândire a cunoștințelor. Complexitatea acestui fenomen este ilustrată de analizele, exemplele și datele etnografice.

Péter Halász

"Spuneți adevărul, nu doar realul..." Probleme ale destinului ceangăilor în interpretarea Laurei Iancu

Cuvinte cheie: maghiarii din Moldova, ceangăii din Moldova, identitate, limba maternă, schimb lingvistic, schimb cultural

Laura Iancu s-a născut la Magyarfalú (Arini), în Moldova, și este cercetător licențiat și doctor în teologie și etnografie. De ce ceangău, dacă-i maghiar? - aceasta este întrebarea de bază a noii sale cărți, care analizează de ce și de când cuvântul "csángó" (ceangău) a fost folosit în viața științifică și în discursul public pentru a desemna comunitatea din care provine ea. Tonul acestui cuvânt este peiorativ și înseamnă, în dialectul maghiar de est, cineva care a fost "separat de majoritate". În timp ce discută cauzele, ea trece în revistă istoria grupurilor maghiare care au sosit continuu din bazinul carpatic începând cu secolul al XIII-lea, dificultățile de păstrare a religiei lor catolice și a limbii lor native, caracteristicile lor etnografice și circumstanțele care le pun în pericol identitatea.

Éva Luka

Providența divină și judecata divină în basmele populare

Cuvinte cheie: basme populare, eroii basmelor populare, providență divină, judecată divină, religiozitate populară

Studiul prezintă providența și judecata divină care apar în basmele populare maghiare. În basmele populare, eroii sunt ajutați adesea de Dumnezeu creator în îndeplinirea nobilei sarcini care le-a fost încredințată sau asumată în mod voluntar, în restabilirea vieții tulburate și a principiilor morale, în judecata de apoi.

Formele providenței divine sunt foarte diverse. Eroul de basm se poate bucura adesea de sprijin „ceresc” încă din momentul nașterii, care se manifestă sub forma unei promisiuni sau dar divin. În alte cazuri, eroul basmului experimentează providența divină în cele mai neașteptate situații, ceea ce îl ajută să-și atingă scopul stabilit printr-un vis, viziune sau o întâlnire neașteptată.

Justiția divină are un rol important în judecata din basm, a cărei esență este dezvăluirea celor păcătoși și salvarea celor nevinovați. Eroul din basm îi încredințează judecata lui Dumnezeu, cel mai important apărător al principiilor morale.

Katalin Olosz

Completări și rectificări la volumul de studii „Când trecură prin codru”

Cuvinte cheie: folclor istoric, texte ale baladelor maghiare din Transilvania, corespondență a colecționarilor

Autoarea a publicat în 2022 un volum de studii din domeniul folcloristicii istorice intitulat „Când trecură prin codru”. Pe urmele baladelor, culegătorilor și culegerilor de folclor. Cartea încă nici n-a ieșit din tipografie când au fost găsite pe neașteptate date noi și documente necunoscute până în acel moment, respectiv doar după apariția cărții s-a deschis oportunitatea de-a termina cercetările în arhive, întrerupte de pandemia Covid-19. Toate acestea, cât și un factor subiectiv au necesitat completarea anumitor părți ale unor studii din volum, precum și rectificarea unor constatări și afirmări. În lucrarea de față autoarea îndeplinește cerințele susnumite.

György Ruzsa

Copii vechi rusești ale icoanei Maicii Domnului cu trei mâini în colecțiile din Budapesta

Cuvinte cheie: iconografie ortodoxă, icoana Maicii Domnului (Hodegetria), religiozitate populară

Această lucrare prezintă șapte lucrări necunoscute sau puțin cunoscute ale vechii icoane rusești a Maicii Domnului cu trei mâini, o variantă a tipului iconografic ortodox de Hodegetria (o reprezentare iconografică a Fecioarei Maria care îl ține pe Pruncul Iisus, arătând spre acesta ca sursă de mântuire pentru omenire), împreună cu contextul cultural-istoric al icoanei. Icoanele

descrise se află în prezent în colecții din Budapesta. Unele dintre ele sunt artă populară, altele au fost realizate în ateliere cunoscute.

Gábor Biczó

Calea spre pace: Moștenirea culturală a coabitării sociale în estul Indoneziei, *Pela Gandong*

Cuvinte cheie: pacea socială, pela gandong, provincia Maluku, diversitate socioculturală

Lucrarea prezintă sistemul arhaic de alianțe *pela gandong*, care s-a format istoric în Maluku, arhipelagul estic al Indoneziei, și care servește la menținerea păcii sociale. În această regiune, comunitățile locale sunt fragmentate prin originea lor etnică, limbă, religie și cultură, dar *pela gandong* ajută la menținerea păcii sociale și oferă cunoștințe adecvate pentru a putea gestiona realitatea supraîncărcată de conflicte. Prima parte a lucrării pune în lumină procesele de fond socio-istoric și, prin intermediul acestora, explică cauzele, precum și caracteristicile dezvoltării *pela gandong*. A doua parte a textului interpretează rolul complex al *pela gandong* care contribuie la menținerea păcii sociale în Maluku în perioada postbelică. În plus, această secțiune conține și o scurtă prezentare generală a implementării *pela gandong* în sistemul de educație școlară.

Ferenc Bódi

Doliu interzis. Istoria Parcului memorial Szolyva

Cuvinte cheie: Transcarpatia, Parcul memorial Szolyva, naționalitate maghiară, malenky robot, lagăr de muncă, memorie culturală, schimbare de regim, dictatură

Acest studiu descrie istoria unui lagăr de concentrare sovietic înființat la Szolyva, Transcarpatia (regiunea Zakarpatska) și al locului de comemorare care s-a format acolo. În timpul regimului sovietic, era interzisă comemorarea victimelor deportărilor, care au murit în lagărele de concentrare din Uniunea Sovietică după 1945. Când regimul comunist s-a prăbușit, s-a ivit în sfârșit posibilitatea de comemorare, pentru ca publicul să descopere povestea a zeci de mii de oameni care au fost deportate în lagărele de muncă sovietice și dintre care mulți nu s-au mai întors niciodată acasă. Din acest motiv, zona de uitare s-a transformat în loc de comemorare, unde memoria victimelor maghiare și germane a fost păstrată pentru posteritate. Comunitățile locale din Transcarpatia au putut măcar să jalească și să își amintească de toți cei dragi lor care au devenit victimele invadatorilor. Prin urmare, minoritatea maghiară a obținut o șansă de supraviețuire în prezent prin memoria colectivă recuperată și salvată.

Emese Pál

Mișcările asociațiilor tradiționale de husari din județul Harghita

Cuvinte cheie: comunități imaginate, identitate națională, asociații de husari, sărbători comemorative

Studiul se referă la istoria formării și funcționării al asociațiilor de husari din județul Harghita. Obiceiurile, tradițiile și activitățile tradiționale sunt strâns legate de eforturile de construire a națiunii în Ținutul Secuiesc și oferă oportunități excelente pentru a trăi, exprima și reprezenta identitatea secuiască. Sărbătorile naționale, sărbătorile comemorative, obiceiurile, tradițiile inventate și activitățile tradiționale sunt modalitățile prin care aceștia trăiesc specificul de a fi husar. Husarii sunt o parte importantă a folclorului și culturii maghiare. Așa cum în trecut membrii trupelor de apărare au jucat întotdeauna un rol important în societatea secuiască, tot așa activitățile de conservare a patrimoniului desfășurate de husari joacă un rol important în viața culturală a satelor și orașelor secuiești.

Eszter Kovács

Lumina disco de la o lampa de tractor. Funcționarea unei discotecii din sat in anii 1980

Cuvinte cheie: informalitate, distracție, modernizare, socialism, discotecă, maghiari din Transilvania

Studiul de caz reconstruiește funcționarea discotecii din Lăzarea (Gyergyószárhegy) în anii 1980, ținând cont de rețelele informale, interdicțiile și permisele oficiale și de fenomenul bricolajului socialist. Studiul prezintă faptul că operarea discotecii cu tehnici de cooperare și toleranță din partea oficialității a produs o afacere înfloritoare. A fost considerată o oportunitate legitimă de petrecere a timpului liber de către stat, dar în spatele cadrului formal o rețea informală a exploatat discoteca, a cărei funcție era utilizarea și distribuția produselor media și bunurilor de larg consum din Europa de Vest și America.